БРОЙ 225 Година XXIX април 2022 Цена 1,00 лв. ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА Основан от Д.Б.Митов и списван от него от 1928 г. до 1944 г. в София КАТ № 430 ISSN 1310 - 7917

ЧЕСТИТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСТОВО!

бр. 1 - 2022 г. РЕДАКТОР И СЪСТАВИТЕЛ: ЕВРОПА ИСКА КНИГИТЕ БЕЗ ДДС КОНСТАНТИН ЕЛЕНКОВ.

ВРОПА ИСКА КНИГИТЕ БЕЗ Д.

<u>Нова директива освобождава</u>
печатните произведеня

Книгите са сред привилегированите продукти, за които вече може свободно да се приложи нулев данък добавена стойност (ДДС) в страните членки на Европейския съюз (ЕС), след като Съветът по икономически и финансови въпроси (ECOFIN) прие нова директива, изменяща Директива 2006/112/ЕО относно ставките на данъка за добавената стойност. С новия общ европейски документ се цели постигане на по-голяма свобода при оппеделяне на намалените и свръхнамалени ставки на ДДС в страните членки. Промяната е в синхрон с Плана за действие за ДДС на Комисията от 2016 г., чиято цел бе създаване на стабилно единно европейско пространство за ДДС. Съгласно новата директива, държавите членки могат да прилагат максимум две намалени ставки, не по-ниски от 5%, към максимум 24 категории стоки и услуги. В допълнение към двете намалени ставки, държавите членки вече могат да приложат и намалена ставка, пониска от минимума от 5% (т.е. т. нар. Свръхнамалени и нулеви ставки) и освобождаване с право на възстановяване на платения ДДС за 7 категории стоки и услуги, включени в Анекс III на директивата. Книгите, вестниците и списанията в печатен и цифров вид не само остават сред артикулите, които могат да имат намалени ставки, но са и сред малкото, за които вече могат да се прилагат свръхнамалени и нулеви ставки на ДДС. Възможностите, предлагани

от ставката

от директивата, важат за всички страничленки. Различното по отношение на книгите от настоящата ситуация е, че всяка държава членка ще може да прилага и нулеви ставки за тях "Новината е животоспасяваща за книгоиздателите и вярваме, че правителството ще хармонизира максимално бързо българското законодателство в съответствие с директивата, тъй като от книгоиздателския сектор зависи не просто цял един бранш, но и функционалната грамотност на населението", коментират от Асоцииация "Българска книга" и припомнят, че някои европейски държави вече са се възползвали от нулевата ставка за книгите като мярка за преодоляване на последиците от пандемията.

Целта на окончателната система на ДДС е всички държави членки да работят по едни и същи правила и да имат еднаква свобода при определяне на ставките на ДДС върху определени стоки и услуги.

За контакти: Анелия Скримова - "Връзки с обществеността"

M: (+359 8) 95 77 82 44; E: prbulgaria@gmail.com

ВЕЛИКДЕНСКО ЛИТЕРАТУРНО ЧЕТЕНЕ

<u>На 15 април</u> в Къща-музей "Гео Милев" беше представена Литературната антология "Гласове от Тракия - 3". Слово за сборника прочете поетът Ботьо Буков. В литературното четене участваха Таньо Клисуров, Крум Георгиев, Виолета Бончева, Кристина Божанова, Даниел Александров, Мира Дочева, Пенчо Пенчев, Злати Тасев, Маргарита Сапунджиева, Живка Барова и Меглена Пенева. Антологията излиза след спечелен конкурс на Министерството на културата, по програма "Помощ за книгата". Предговора и подбора е на Йордан Атанасов, а предпечат и корекции - Кристина Божанова. Това е поредна книга на издателство "Народно читалище Даскал Петър Иванов".

Уважаеми старозагорци, Уважаеми гости на Стара Загора, В навечерието сме на найсветлия християнски празник -Възкресение Христово! Той носи

в себе си най-ярките послания за нов живот, вяра, любов и съпричастност.

Чудото на Великден ни озарява със смирение, човеколюбие и прошка, разказва ни за голямата християнска

любов и великото мъченичество в името на живота. Нека го приемем в сърцата си и дадем простор на обичта, добротата и хармонията, които ни свързват като хора.

Да бъдем по-добри, по-мъдри, по-честни и по-милосърдни! Нека нашето човеколюбие възкръсва всеки ден с достойни и добри дела. Нека с обич, вяра и упоритост да работим

за един по-добър свят и по-добър живот за нас и нашите деца. Желая на всички ви здраве, благополучие и благодат! Христос Воскресе!

> Живко ТОДОРОВ Кмет на Община Стара Загора

ЧУДОМИРОВИ ДНИ 2022

На 22 март членове на Дружеството на писателите Стара Загора присъстваха на среща с читалищни и културни дейци от Павелбанска община. Събитието се проведе в село Турия в родната къща на Димитър Чорбаджийски - Чудомир. Гостите и присъстващите споделиха впечатления от творчеството на художника и писателя Чудомир. Лилия Димитрова - племенничка на големия творец, сподели лични моменти и спомени от срещите с Чудомир. Свои стихове прочетоха (отдясно наляво): Крум Георгиев, Кристина Божанова, Ботьо Буков и Йордан Атанасов.

лт і	ГЕО МИЛЕВ"-ПРОГРАМА МАЙ 2022
д 1 "1	
11	"Сън в лятна нощ" голяма зала
МАЙ	от Уилям Шекспир ПРЕМИЕРА
сряда	сценичен вариант и режисура Елена Панайотова
19.00	"Методът Грьонхолм" голяма зала
МАЙ	от Жорди Галсеран
четвъртък	сценичен вариант и режисура Стефан Спасов
19.00	H
13 МАЙ	"Пинокио" голяма зала 11.00 и 14.00 по Карло Колоди, драматизация Рада Москова
петък	постановка проф. Андрей Аврамов
16	"Лъжци по неволя" голяма зала
МАЙ	от Антъни Нийлсън
понеделнцқ	режисьор Николай Урумов "Сън в лятна нощ" голяма зала
МАЙ	',,Сън в лятна нощ" ' голяма зала от Уилям Шекспир ВТОРА ПРЕМИЕРА
вторник	сценичен вариант и режисура Елена Панайотова
19.00	сценичен вариант и режисура Елена Панаиотова
17.00	<u>Гостува ДКТ "Иван Димов" ХАСКОВО</u>
18	голяма зала "Не е за телефон"
МАЙ	от Лиза Шопова и Елин Рахнев
сряда	режисьор Лиза Шопова
19.00	комедиен моноспектакъл на Христо ШОПОВ "Вишнева градина" голяма зала
<i>МАЙ</i>	от Антон Павлович Чехов
четвъртък	от Антон Павлович чехов режисьор Бина Харалампиева
19.00	режисвор Вини Лиринимнисви
20	"Пижама за шестима" голяма зала 19.00
МАЙ	от Марк Камолети
<u>петък</u> 25	режисьор проф. Атанас Атанасов "Сън в лятна нощ" голяма зала
<i>МАЙ</i>	̂,,Сън в лятна нощ" голяма зала от Уилям Шекспир
сряда	от з илям текспир сценичен вариант и режисура Елена Панайотова
<i>19.00</i>	сценичен вариант и режисура Елена Панаиотова
26	"Чичовци" голяма зала
МАЙ	по Иван Вазов, драматизация Юрий Дачев
четвъртък	режисьор Бина Харалампиева
10.00	"Методът Грьонхолм" голяма зала 19.00
30 МАЙ	тетооын 1 рьонхолм —— голяма зала 19.00 от Жорди Галсеран
понеделнцк	сценичен вариант и режисура Стефан Спасов "Трите изстрела" голяма зала 19.00
31 МАЙ	прите изстрена голяма зана 19.00 от Агата Кристи режисьор Невена Митева
	от леити кристи режисоор певени митеви
вторник	

Билетна каса: Драматичен театър "Гео Милев", централно фоайе бул. "М.М. Кусев" № 28, тел. 0886 899 061

Билети онлайн - https://www.entase.bg/dt.stara.zagora/ http://dtgeomilev.com

ИСКРЕНОСТ И ЧЕСТНОСТ ДУМИ ЗА КНИГАТА С ЕСЕТА НА КАЛИН МИХАЙЛОВ "ЗАБРАВЕНАТА МАЯ")

<u>Румен СТОЯНОВ</u>

вече съществуващи нейде постижения. мистика. Но да се не отплесвам. Такъв е примерно сонетът: поемаме го в окончателно установена рамка (задължително черинадесет стиха), която не сме ние постановили.

бе челна. С право: есето е най-свободният Авторът излага своите убеждения литературен вид и току виж си крачнал с изненадваща откровеност: мигар

отмря социалистическият релизъм, нали ще го зърнат негови студенти. Едно по-точно догматизъм, наблюдаваме заглавие показателно гласи "Искреност небивало оживление в разработката и честност", тия думи важат за целия на есета, поне рязко скочи бройката сборник. на такива сборници, а и тематичното им разнообразие. Рано е за преценка, Озаглавеното "В името на различието" но безспорно изживяваме разцвет на се отнася за еднополовите бракове и отечествената есеистика, поне тематичен писателят изказва пряко, безусловно и количествен, за което несъмнено възражение срещу узаконяването им. спомогна и включването на есе в Помня как десетки университетски

образователното обучение. двете си азбуки, сякаш то е малко, спогодба* преди тя, Богу слава, да бъде в продължение на столетия нейната възпряна от Конституционния съд. книжевност е дело на православни Наистина е нужна гражданска смелост да духовници. Даже кога тукашняци се опълчиш на модно течението. Същата небесни съпокровители на Европа. възхищавал". Поводът за тия год Но упоменатата оскъдица в родната признания е, че през 2013-а Франция есеистика обхваща и православния й възприе еднополовите бракове. Колцина, дял, по тая причина излизането на книга, кои, къде нейни приятели, почитатели, посветена изцяло на вероизповеданието, поклонници у нас имали са прямота да което съгласно Конституцията е напишат такива изобличителни слова, традиционно, сиреч основополагащо, още по-силни като вземем пред вид, че буди интерес. Уви, не изобилстват такива доцент Калин Михайлов в учебни часове книги, та в тоя смисъл "Забравената говори за френска литература от самото мая" от Калин Михайлов е рядкост. й зараждане до съвремието ни? Трябва Още повече имайки пред вид, че той човек да е наистина дълбоко убеден в е университетски преподавател по Православната Вяра, че да е способен западноевропейска литература, което на такъв болезнен изказ. изисква професионално боравене с Тъй като "Забравената мая" католичество и протестантство.

Между зловредностите, които нравствеността из ежедневния живот соцкомунизмът натрапи (религията е на всинца ни или поне на мнозина, тя е опиум за народите, уверява сатанистката книга, заслужаваща да бъде прочетена Марксова мисла), е внушението, че от православни, иноверци, безбожници. боговерие и наука са по начало, изцяло

в научните ни среди, там няма място за "попщини" или много трудно си пробиват По месторождение литературните път (изключая Богословския факултет). видове биват тукашни и другоземни. Говоря с лично познаване: точно 50 Към първите се числят народните години преподавах в три висши училища умотворения: как да съчиняваме (Софийски университет, Национален песни, приказки, предания и т. н. не автономен университет на Мексико, сме от инородци се учили, създаваме Университет на гр. Бразилия) и добре ги по собствен подтик и умение, без да знам, че на вярващи колеги се гледа потръгваме от чуждородни източници, така и въпросното предубеждение, макар възникват на българска почва и са плод неизречено, не облагодетелства служебно на чисто наши усилия, без съобразяване израстване. Водих курсове по бразилска и с вносни образци. Пък други видове португалска литература и знам как наши са били наченати сред иноземци, у студенти учат книжовници мистици без нас идват впоследствие и се водим по да разбират що е от християнско гледище

април 2022

Една есеистична книга, издържана в православен дух, е необичайност и това обстоятелство само по себе си привлича внимание към творбата на доцент Калин Към вносните литературни видове Михайлов. Сред нейните достойнства числим есето. Възниква през 1580-а ще отбележа преди всичко искреност, във Франция с Монтеновите "Опити". даже изповедност: университетски У нас го въвежда Константин Величков, преподавател (изключвам богослов) "Писма от Рим", но триста и петнадесет да заяви открито, на всеслушание, че години по-късно, в 1895-а. Не може той е православен, изисква твърдост, да се твърди, че есето е силен жанр в която в соца наричахме цепене от отечествената изящна словесност, и по колектива, зад твоя гръб те имат за брой на упражнявали го, и по равнище, по-такъв, своего рода особняк, чешит. и по важност за общолитературния Това е книга изцяло, съзнателно лишена живот. В реалсоциализма към него от стилистични, литературни хватки, нямаше и помен от намек за възбрана, целящи да впечатлят любезния читател, обаче съществуваще пренебрежение, изградена е с ясна, точна изказност, малцина словесници му посягаха. Дали 🏻 страняща от показна начетеност. За защото неговите майстори бяха на Запад, поводи на размишленията послужила а трябваше да черпим с пълни шепи е най-вече Библията, но и ежедневието. от богатия съветски опит, пък досежно По размер есетата биват къси, средни, есета не беше богат, там се предпочитаха дълги, у Михайлов са първите, което очерци, та социалистическата ни също допринася работите да бъдат есеистика по количество и качество не достъпни за отворилия тези страници. извън позволяваното от главната линия. срещаме често писание, започващо с Подир славния и героичен 10-и, кога "Аз съм човек, който мърмори", ами

Ще упомена изрично две есета. дейци и други интелектуалци направиха България дължи на Православието подписка в подкрепа на Истанбулската хулят Църквата Майка, вършат го с доблест личи в Калин Михайловите буквите, сътворени от православните думи "срамувам се за теб, страна, която равноапостолни св. св. Кирил и Методий, обичам" и "страна, от която съм се

разглежда въпроси, отнасящи се до

несъвместими. Това и досега тежи яко *на демократя сал български конвениия.

Снежана ИВАНОВА

3

Из "Първият живот" (стихове от чекмеджето)

ПЕТЕЛЪТ

Какво, че глас не ми достига, за да надвикам всички мъртви? Животът все така минава. Земята трън и бурен ражда. Полегнал в сянката си сушава сънува селянинът бързей – дано засити най-накрая просмуканата плът на жаждата.

Ръце закоравели впива в пръстта безродна – със семето неизгоряло надеждата, че плод ще има. Глада предбащин да затисне. От въздух да омеси хляба. Смъртта си бъдна да прескочи над кукувицата преминал.

И моят глас да се извие над всички гласове на птици чак камъкът да се заслуша. И оглушал – да се разцепи. А мъртвите от страх да скъсат тревясалите си езици Преди змията да ги клъвне. И да им вкочани лицето.

1984 г.

СУША

Нахалост ли живях? Съвсем нахалост ли? Сега не може никой да ми каже. Все търсих семе в корените ялови и с буца пръст си утолявах жаждата.

Все търсих извор в запустели гробища (очи старешки мълком ме проклинаха), а мъртвите от лодките си молеха да им оставя поне виното

пресъхнало. Че другото е прах за вятъра. Мълви, прехвърлени напрек дуварите. Нахалост ли живях?Съвсем нахалост ли? Ще каже някой утре. Ако свари.

1984 г.

ПО КОРАТА на въздуха, на луната под дрипите ни понесе нощта безмаршрутни и никакви. Намотахме посоките в кръга на петите си и... където ни видят очите.

"ПО КОРАТА НА ВЪЗДУХА..."

Но преди да поемем, чухме: прозорецът на съседите звънна – път да стори на мъката. И политна човек към небесния пъкъл. Целият го разпори.

Безлюбовни, безстрастни, безразсъдни, безпаметни се стаихме в ръцете на тревите стъписани. Премаляха телата ни. Кръвта се избистри. Бяхме т а м. А сякаш ни нямаше.

И когато се срина нощта върху плещите на живота ни, хлътнал до кокала в тъмното, надживяхме смъртта. Преродени осъмнахме във света, иззад който се срещаме.

БОЛЯ МЕ СУШАВОТО ТЯЛО от безлюбов.

1984 г.

И се изгърби. В бездънната душа на мъртвите се скри душата оцеляла. Не миг. Не ден. Нито година. Векове очаквах някого. Змия под къщатта проплака, Изпила въздуха от глината. Горещи ветрове сноваха. Корен в корена изсъхна. Горчеше клисавият къшей. Езици зъбите издраха. И камък в гърлото просветна – да ме засити най-накрая. Не исках и да видя. Знаех: хляб и гроб ми е човекът. Сега едва пълзя по билото на любовта си островърха. Мъкна тялото, изгърбено от пребило и от небивало.

1983 г.

НО КАКВО да се прави. Свило в шепа тъгата ми тръгна лятото. Накъде – така не научих. Три дни виках след него. Три безлуния плаках. Вих край стария зид – да разлая кучетата...

Размотах си гласа. Зад кой ъгъл се сгуши или пред зимите някъле спря? И ме чака. Оскрежах до слана. Но стените опуших да си мислят, че е топло при мен. Хора всякакви.

Върволици: бунтари, пройдохи, негодници... На живота чекръка разхлабен превъртат. Гололики, брадясали – през баира насърпен на разкрач пред разкрача си – своя страх да избродят –

трополясват под стряхата на съня ми бездетен. Аз, ни майка, ни мащеха, жал ги жаля със цвете.

1984 г.

БАЛАЛА ЗА ВАРВАРИТЕ

"Защото варварите ще пристигнат днес и те, наместо нашите управници, ще изковават занапред законите.

Константинос Кавафис

Щом тръгнат варварите да ни покоряват земята ще обърне свойта кожа. Ще помри небето хляба с ножа и греховете стари ще забрави.

Ще закали телата ни прозрачни. Ще рукне дъжд – в кръв да се превърне. И разрушили къщите си мъртвите ще скочат. Приживе да ни оплачат.

А варварите ще настъпват дръзки. Вятър черен камъка ще смели. И живи ли сме или оцелели ше разберем едва като възкръснем.

1984 г.

ВЪВ ГОЛЕМИЯ ДОМ влязох рано. Преди да разсъмне. Зад гърба ми – заспали. Проспали любов и омраза. Кост се бялна в нозете ми. Сигурно да ме спъне. Аз не бях вчерашна. Знаех как да се пазя.

Моят минал живот, до кръвта пренаселен от рани (търсех биле, но къде ли се беше затрило?), моят ловък живот ме изпусна преди да ме хване за сърцето направо. (Раменете ми бяха безсилни.)

Лълго бятах. Несвяст. Колко бъдни живота пробягах – не разбрах. А устата с пресъхнала пяна крещеше: Не спирай! Рано е кръст да си слагаш. Изгоря ти пръстта. Няма вече какво да нахраниш.

Бягах още. Но спрях. Някой райски врати ми отвори и големият дом ме погълна. Обиталище крехко. Не изрекох молитви. Ни клетви. Бог следение отгоре Как, до нерв осияна, преобличам човешката дреха.

1984 г.

МАДОНА

Мартен КАЛЕЕВ

Кривият ръждясал пръст на катинара стискаше двата края на веригата. Тя пък пропълзяваше между халките, които придържаха вратата към дървената каса.

Теодоси отключи, вратата се изхили пискливо и го пусна в сумрака, който рукна от ателието. Нагази навътре в него. Усещаше острието на светлината в гърба си. В очите му пробягнаха шарени небесни дъги. Постепенно изплуваха картините му, едва осветявани от лъчите, проникнали през малкото невзрачно прозорче. Бяха накачени по стените, натрупани по ъглите или просто разхвърляни. Някои витаеха във въздуха окачени за тавана с рибарска корда – шеметни птици, шантави изгреви, каещи се хора, силуети и сенки на всемира. Десетки късчета пъстрота, попили дните му, докато се е спускал в улея на живота. Керван от спомени, пъплещ през пустинното очукано мършаво бяло, из което не се мяркаха оазиси или спасителни камили. След смъртта му дните-картини може би щяха да струват милиони. А сега той е само на трийсет и нещо, и ...очаква голямото сбъдване. Винаги е така с талантливите. Неприлично млади, недостатъчно мъртви, някак си отчайващо неизвестни, досадно бедни. Животът им не се крепеше на сервилност – подаряваш по нещо на галериите, те пък даряват

нещото на видни еди-какви си тарикати при височайшите им посещения. Които пък си окачват нещото върху стената, но почти винаги зад гърбовете. Късчето чужд живот като че ли ги успокоява. Като мелодраматично откровение на нищо незначеща отчаяна симпатична проститутка.

Веднъж един такъв еди-какъв си важен го посети в ателието. Притежавал негова картина – била възхитителна, подарък от... Поиска да купи още нещо... Тео отказа. Както и на другите еди-какви си преди него. Да си стоят в палатите, по-широки от градски квартал. Да се любуват на малките си държавици, зазидани в разкоша. Що да им продава част от душата си на цената на швейцарски сандвич?

Пипнешком намери бутилката с коняк. Отпи. Макар да беше гладен като чирпанска мечка. Парите отново бяха свършили – за бои, за четки, за наем, и ла финито. Сега на горния етаж на къщата, над ателието, младата му съпруга Мария трябваше да кърми сина им. Някога тя беше негов модел. После се превърна в нешо, което скапваше и вдъхновението му, и него самия.

Добре, че очакваше Стьопата, скулптора. И Богомил, който докато дрънкаше на всякакви инструменти, по-късно откриваще, че душата му е композирала пореден шедьовър. Калпави неща той не композираше, въпреки че, както сам се хвалеше, беше опитвал упорито. В чужбина лудваха по импровизациите му, а у нас злобарите го скъсваха от майтап, върнат в ползи и екстри, на някому за кефа. парчета, си въобразявал, че музицира. Тъ- Топлината предателски продължаваше да панарите, които не различаваха джаз от ... праз да речем.

Стана и потърси ключа за електрическата лампа. Едва не събори един от камъните на Стьопата, който много го биваше да струпва камъни на кофти места. В тях зазиждаше себе си. И после крещеше, че иска да излезе от тях. Ателието вече бе претъпкано с камъни, от които аха да изплуват коне, птици, хора, дори звуци – тях пак само Стьопата ги чуваше. Из каменните пазви извираха жени, и всичките – недовършени фурии.

Теолоси не светна, а опипа камъка. Нежно. Беше много студен.

- Не ми пипай девата! – избоботи Стьопата зад гърба на Теодоси, който пак бе забравил да затвори вратата, а скулпторът се промъкваше като котка. – Разбирам мерака да пипаш жените по гърдите, ама ...

- Аз я галех по косите, а ти ...ти си шантав.

тав, ми трябва вдъхновение.

- Тогава защо виждаш гърди там, където аз виждам коси?

- Защото само аз мога да вляза в камъка и да го огледам отвътре. Ти можеш само да си мажеш боичките. Понеже животът ти е сив и тъп, ти използваш много шарени боички. Дано ти стане по-шарено на душата.

Стьопата издърпа бутилката от ръката на Теодоси и също отпи някак настървено. - Стига ти! И аз съм човек, няма да облизвам капачката! – художникът отне бутилката и отново си доля от течността направо в корема. Заболя го, стана му горещо, а очите

му се разплискаха като морета. - Ще се издавите бе, щураци! – нямаше защо да се обръщат. Знаеха как изглежда Богомил, който се сгромолясваше като лавина с провесена китара, с басовия си глас и с набития до пръсване торс. Висок и малко прегърбен, но странно слабоват на лице като отшелник и доста блед. С китара, която неизменно носеше в ръка. – Дайте бутилката насам, хич не се опитвайте да я криете зад

Подадоха му я със съжаление. И го гледаха как отпи. Те само преглътнаха. Не за пръв път се чувстваха така. Като айсберги, които нелепо са доплували близо до топло море и бавно се топяха. В очите им, макар да скаето, сега са щели да имат поне нещо за ядене.

чаха искри от глад като на чакали, нямаше злоба. А нещо друго, което само те виждаха. унесени и дори сбъркани. Все така ще се ка-То неизменно отсъстваше в огледалото, когато се мариноваха с одеколон след рядкото бръснене, а съпругите им нареждаха поредното конско. Съпругите им бяха дяволски прави, но и те бяха още по-дяволски прави. Не можеха да избягат от себе си и да се пре-

Насядаха в полумрака. Допиха бутилката.

- Искам сега да съм моряк на риболовен кораб... Яхтите са за глезльовците, да си го знаете! И да ловя акули. Много ме бива. И да стои една великолепна унищожителна жена на палубата и да ме гледа как тръшкам хишниците... До после, когато... – говореше

- На акулата и трябва само чашка коняк. Или минерална вода. Ако ги сипеш в устата ѝ, веднага хвърля топа. Просто е слаба риба – някак заядливо каза Богомил. – Какво да ти се възхишава оная, какво да ти зяпа? Как се наливаш с коняк, от който акулите уми- извади дясната си гърда и я поднесе към рат. Седиш на края на въдицата, на която

- Не ми се кисне на кораб. Много се люлее. Не бих могъл да си закрепя камъка. Пък и на девата в камъка може да ѝ стане лошо. да прихване някоя морска болест и да си - Не съм шантав. Все още.. За да съм шан- повърне червата. После пак ще си остане

недовършена, защото как да изобразяваш жена в такова положение? Ще помислят, че си изобразил някоя пияна кучка! – Стьопата обаче усещаше, че духът в бутилката бе на привършване и тихомълком се опитваше да я задържи по-дълго. Нямаха пари за втора бутилка. Другите обаче му знаеха номера. И едновременно протегнаха ръце към него.

Той им я подаде и ги нарече пияници. Задрънка нещо на китарата. Залута се в звуци, разпиля се в нежност, която попи в стените. И в душите на другите двама. После говориха, бавно и някак безсмислено мъдро. Обясняваха себе си на себе си. Не се разбираха. Искаха в живота им всичко да има от всичко – рискове, печалби, отрезвяващи загуби, и най-вече, съсипващата жена, която всеки да открие за себе си и с която да оцелее до момента на Хемингуей.

Но нямаха.

Зашото бяха главно нямаши.

Дори нямаха пушката на Хемингуей, с която да си пръснат мозъците. Само празни бутилки, студени камъни, празни бели полета за импотентни четки и мътна тъпа тишина, от която кръвта ти изстива. Завинаги.

После се развикаха, че Теодоси е пълният и единственият идиот тук. Ако не бе отказал на оня мастит европеец да го посети в атели-

Той знае ли е кой е тоя, дето с едно натискане на някакво си копче може да изсипе един самосвал с банкноти направо в мизерното му ателие? Нищо нудно един ден жена му да го изрови под изгнилите греди, като е такъв баламурник и нулево грамотен финансово. Наприказваха му каквото се сетиха, а той само им възрази меко, че и те се БАЛКАНСКА АКТИВНОСТ надуват като жалки риби-абажури. Голям праз, че имената им висят по плакатите в десетки световни столици. То и некролозите се лепят по стените, но от това по-богат не е станал никой. И стига са му опявали. Той отлично разбира, че понеже още не са дошли до момента на Хемингуей, страшно им се иска да бъдат с жена. Та после да могат да я изобразяват, величаят, извайват в звуци или от камък, а не да се държат като последните пропаднали пияници в едно забравено от бога ателие, което се крепи на милостта на дървениците. Ама дървениците и простаците нямат почивен ден и си работят. Гризат от времето, както и родните дръвници, които се слагат на тоя или оня, ама кар-

тата на държавицата ни се свива като шагренова кожа. А Теодоси, Стьопата и Богомил ще са си все така гладни, пияни, рат и ще спорят с призраци, докато зомбират окончателно в очакване на гениалността, спомен напира, изпълва кръвта. която да ги спаси. От моретата, от дългите пътувания, от страстните и пагубни жени, от глада, от алкохола и цигарите, които днес не пушеха, защото нямаха пари да си ги купят...

Някой стоеше зад тях.

Усетиха го като польх, който въздъхва в клоните на дърветата и те разцъфтяват. Обърнаха се.

Беше Мария, жената на Теодоси. Носеше бебето. И пълен найлонов плик, който остави на пода. Изгледа ги кротко и тъжно. В този момент бебето се разрева. Плачът се люшна като камбана в душите им и закънтя в пластовете на мислите им. Придойде като прилив, завъртя ги.

- Нося ви ядене! – простичко каза Мария. Седна в единия ъгъл, недалеч от малкото прозорче, през което струеше светлина и обливаше силуета ѝ. Разкопча пазвата си. устните на бебето. То засука лакомо.

Мъжете онемяха. Тишината увисна тежка, дълбока и мъдра. Внезапно откриха онова, което бяха търсили толкова безсмислено и

Не смееха да посегнат към плика с яденето бебето сучеше.

<u>Красимир КОЙЧЕВ</u>

АВТОПОРТРЕТ

Беден на средства, с мисли богат, чопля кораво житейския хляб.

Враг на сърцето - гризе ме умът, малко е тялото - не побира духът!

Подсмърчат мечтите - ранени на път Задръстват се дните живот кръстопът.

Вехне лицето - линее душа. бърза сърцето - нерви троша.

Със зинала паст - чака съдбата, моят "Аз" и тебе - самата. Спрели пред прага - мислим за крачка. Всеки помага - тъпче и мачка.

Подсмърчат мечтите - ранени на път. Нанизват се дните - живот кръстопът. Отново пред избор е цялата нация пак някакъв "изъм" - или цивилизация.

Тишината скърца тревожно в ушите. Сивеят остарели от тъга улиците.

Мълчи магазина замислен що за стока е. Скупчено стадо тролейбуси - преживят.

Отегчен светофара

дъвче жълтото на пресекулки. Ранна светулка - зъзне бензиностанцията

Жми градът - във всички посоки...

Трепетни трели, дъх на иветя, лъха на пролет ръми самота.

Спрял на прага на моята младост, бавно прекрачвам към своята зрялост.

Плаха кошута — нежна любов моя.

Чука в стъклата морно дъжда,

Страст и неволя, в дни на пушач, пуши мъката жадно в мекия здрач.

Трепетни трели, дъх на цветя лъха на пролет като твойта коса.

ТАНЦ

Лъснат и нов

Весели дървета

клатят глава.

намига денят.

Стиснал букет

птици навред.

Цветна палитра

Живее светът.

разтваря природата.

палаво гони

в пазва мека

в шепи, ветрецът

булевардът пулсира.

Потропват цветята.

Грейнал и светнал

Токчета женски зоват.

Дали е истина или си сън -

"И КАТО ВИНОТО ДА БЪДА БУДЕН..."

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

Човек в най-дългия копнеж наивно се залъгва, че дните му са вечен скреж натрупани на ъгъл. И в пряспата на този сън изгубва онзи смисъл, чрез който някой мил отвън пред прага му почиства. И вгледан в себе си мълчи, бленува и очаква с любов спасителни очи... А те пред него гаснат!

ПРЕДПАЗНА МЯРКА

На края на един живот или в едно пробуждане животът ми напълно строг стои без чувството за нужда. Навярно сам съм се проклел след стихове от клетви тъга като бодлива тел

до края да ме следва. Под тебеширения свод безпътен да се лутам. Врата е каменния гроб, покрита с черна кърпа. След сянката на всяка страст е сянка на илюзии, където любовта е храст от който капят сълзи. Каквото тука ще умре оттатък ще се ражда и погледа ми е море от сол и синя жажда. Виж, всеки съхнещ лист е длан с прощални думи.

Каквото можех да ти дам, отдавна съм изгубил. Затуй навън от моя сън тръгни! За друго не те моля, че аз съм онзи див куршум пробил гръдта на Лора...

човек върти безкрайната рулетка

Когато всяка дума в любовен жест

най-хубавият път е този на

най-вярната посока е тази на

без чувство за дължимо и нуждата от

и вярва до последно в чудеса!

мълчание

***

превръщаш

завръщането,

надеждата...

И липов копнеж пълен с майска надежда изписва по улиците ти куплети, и от ароматната му безметежност дори и след залеза - изгревно светят... Говорят, че стара си, Стара Загоро?! Е, нека говорят... А ти продължавай да впиваш над мъртвото живия корен,

че даже и стара, все млада оставаш!

СРЕДНОЩНО

<u>Йордан ПЕЕВ</u>

на Неделчо Ганев

Дванайсет бели кита търсят смисъла

Тринайстият ги гледа умозрително

Говорят, че стара си, Стара Загоро,

и пълниш със скръб и със сълзи усоя,

и болка, и слава спят в твойте могили.

Над теб се преплитат и огън, и време,

че който от твоята пръст шепа вземе,

той сила си взима, макар да си стара.

че древни са твоите вени и жили,

и ти си жарава от спомен и вяра,

на косатка...

и чуди се защо си губят времето.

А цацата, с оловно безразличие,

ДИЛЕМА

в лилемата:

27.03.2022

Дали е нужна цацата?!

край тях заплува с поглед

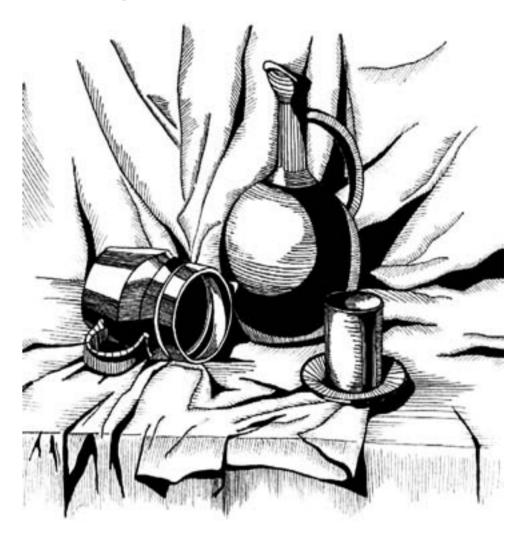
Ръцете ти от синя тишина ме милват с нежността на пеперуди и с ласките на влюбена жена рисуват свят, сред който се изгубвам.. в такива мигове не ми е важно щом чувам токчетата ти отвън как пишат многоточия в паважа. И моля те да бъдеш още с мен, и като виното да бъда буден, което тази нощ превърна в ден с вкус на любов и непознато чудо! И ти, макар да тръгваш с утринта, до мен в безплътни спомени се скриваш,

и всяка вечер става вечерта, в която с теб се раждам... и умирам! Обичай ме!... Обичай ме до края! Дори след края - още ме обичай! И сляп да съм за тебе, и нехаен, обичай ме!... По много ме обичай! Най-мъжката любов не се изрича, най-женската надежда е свенлива, но ти не спирай пак да ме обичаш дори от мен към други да отиваш! Обичай ме без ревностни въпроси, през сълзи и през клетви премълчани! Обичай ме, че аз без теб съм просяк сърце протегнал вместо топли длани! Обичай ме далечна и незрима, неразгадана, ходеща на пръсти по тънкия гръбнак на мойте зими! Обичай ме... дори да си измислена!

Ще се пръсне като вътрешна гума в колебания посоката ви. Като баби сгушени в топлото: плюнчите пръсти

и напридате суетата си. С един прав бод и два наопаки шиете гоблени от свободата ... Стига вече!... Събудете се, мои мили, и удушете в себе си гарвана! По-страшно от това да нямате сили е това да не вярвате.

А писалките вместо с мастило, с олово напълнете като панагюрска череша! Всяка нощ ще ви чакам в Калофер, а оттам към Вола - пеш!

Все същата тъга, все същото когато някой тръгва си от нас и думите са празни разстояния, Отдавна всичко казано е вече, и думите изгубват своя глас. изписано, изпято, преживяно Смъртта пристига, за да ни напомни, и в кръговрата си това Човечество че всеки път намира своя праг със всеки жив банално се повтаря... и всеки плуг издъхва сам пред корена, И всеки смисъл е небесна улица додето разорава този свят. между което имаш и очакваш, Наивно е да вярваме, че може додето неусетно станат гълъби да ни подмине края и така нищожните ни крачки по земята... да оцелеем в крехката си кожа, и да останем вечно на света. И въпреки безжалостната сметка на Черната в ръката си с коса,

ПИСМО

Мили мои, не ви отбягвам, но само стихове ли ще пишете и забили глави върху лактите все за себе си ще въздишате?! Това по принцип е гъдел сладостен, но и той някой ден ще ви писне. Революцията е трева от младост, сред която страхът е излишен. Не ви ли омръзна да се губите в думите

и до безкрайност да претакате болката. ПРОШКА

С кои очи да те погледна, МАЙКО, дали с на Самуиловите воини, които с поглед драскат тъмнината и ме събуждат слепи да ги помня?! С кои ръце да те прегърна, МАЙКО, дали с на Йово кървавите длани, които сгърчени покрай дръвника опитват още женска чест да бранят?! Коя глава на скута ти да сложа, дали на тоз разплакал и конете, когато в онзи кладенец, под ножа, след нея като жар водата свети?! С кой шал да стопля плещите ти, МАЙКО,

дали с въже от гарвани тъкано и вой на псе, и февруарски вятър, за Дякона до днес без гроб и камък?! С чия сълза да те изплача, МАЙКО, една - едничка само ми остана, с която в спомена за Караджата издъхва Ботев сам

над Милин камък?! Затуй прости ми всяка изнемога, тъй както само МАЙКАТА прощава и щом се спра очи в очи със Бога ще моля, майко,

да не те забравя!

Щастливи сме във младите години,

Изгаряме докрай във свойте страсти

Различни в звания и други касти -

И следват пътят ни деца и внуци.

да плискат звън човешките

и да тече любовната река.

Ти лай ни, Боже, все ла е така:

капчуци

ЗИМЕН ДЕН

Думи, думи, думи

идват в моят сън.

Слънцето е златен

полюлей над мен.

Няма път обратен

в този зимен ден.

Сменят се сезони

в не един живот.

в тъжен епизод.

чакана в захлас.

да дочакам аз...

Първи птичи полет

Голи черни клони

Пролет, пролет, пролет

в утрото навън.

Глуми, глуми, глуми

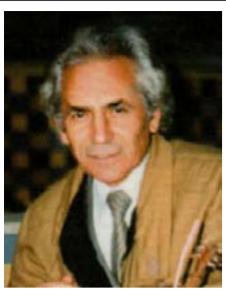
когато ни споходи любовта.

и греят с поетична красота.

пленени от любовното море.

еднакво от магията се мре...

Жените - до едничка са богини

<u>Кънчо ВЕЛИКОВ</u>

ЗЛАТНА ЕСЕН

Есента е багра във душата, тя е моят роден знак: везна. Грее всичко в царствена позлата, сякаш Бог синът си в мен позна.

Подари ми Той и тази есен своя свят божествен благослов. И от светли чувства съм понесен към красива есенна любов...

Нека други в мрачните прогнози да вещаят гибелен погром. Няма факт по-слънчев днес от този, че е с есен пълен моят дом.

Жив съм! И ръцете ми са здрави, мое златото на златна есен. Боже, нека злото ме забрави, за да пея земната си песен.

Отиват си годините, отлитат така навярно Бог е отредил. Дали живял си? Кой да те попита?! Арена е животът, водевил.

Лета горещи и студени зими, един далечен спомен за любов. Чаровни музи - бившите любими, аскет - за тях на всичко бе готов.

Вали в душата днес тъга най-чиста, април избухва пак със нежен взрив. Навън отново всичко се разлиства една надежда бяла - че си жив!

АКОРД

Дали защото нежно те обичам и имам спомени от други дни аз все очаквам нещо да се случи: на сън дори, стрела да ме рани.

Така красиво властва над човека една любов - всеопрощаващ храм. Алхимия е любовта от века самотният не иска ла е сам.

Фатална е понякога и грешна, а що е грях - светът мълчи?! Орисана за моята Голгота,

напразно чакам влюбен да те срещна. Въздишката ти там ще озвучи акорд в симфонията на живота.

"АКОРД В СИМФОНИЯТА НА ЖИВОТА..."

УЧАСТ

Небето ще ни върне жеста. Земята още ще търпи окаяни, съдби злочести със тайните й ще заспим.

Орем гръдта й все за хляба, дарява ни с плода си тя. От раждането в нас е раба и на Сизифа участта.

Душите остаряват рано, в живота лутат се без път. Защо с Доброто тях не храним, а храним грешната си плът?

За Истината все сме гладни, с лъжата по ни е добре. Така живеем - ден до пладне. Кой нивата ще изоре?...

ЗА ЖИВОТА

Не ми се умира, не ми се умира. П. Алипиев Жесток рефрен и нечовешка жажда. За живота от Бога сътворен и грижата да ражда. Не за твоя. а за малкото лисиче и грижовната калънка. За върбите, за реката баладична и за този град по-бял от ден.

Като комета в небето му се вписа и смъртта отрече. Ти - "стръкче от безкрайното време".

ПЪТУВАНЕ

Ла обичаш. означава да приемеш Господ Амели Нотомб

Далече си, а те обичам тъй както ако си при мен. И не напразно ти се вричам, че ти осмисляш моят ден.

В съня си те прегръщам лудо, целувам устните в захлас и миглите ти - пеперуди потрепващи в невинна страст.

Към теб през времето пътувам, ще стигна ли до твоя бряг?... Платната вятърът надува, не спират дните своя бяг.

Но вярвам във съдбата лиха ще ме пожали някой ден. И ти с усмивката си тиха ще седнеш кротко пак до мен.

Не помня кога се родих, но сякаш, че беше вчера. В душата ми прозвънна стих и в него себе си намерих.

Слушах как никне тревата и тайно разговарят си с вятъра. А идваше утрото в златна позлата и влизах на живота в театъра...

ПЪТ

Под този сняг градината заспива, лозите са полегнали в пръстта. А там в небесната и земна нива струи божествената белота.

И вече в снежният сезон навлизам! На младостта възторзите простих, на ближен дадох бялата си риза и слънцето - на своя светъл стих..

Все още се държа на стремето, на своя кон опънал съм юзда. Какво, че е студено времето аз имам верен път и свобода.

НАСЛЕДСТВО На Матей Шопкин

От светли възторзи понесен върви все така здрав и влюбен. Душата му - птица и песен поета, синът на бай Любен. И няма умора сърцето за българска слава да пее, за златния клас на полето. Отново скъп повик светлее: пак същите хълми го чакат, познатата близка поляна, където играл е и плакъл за кончето с грива развяна. Отдавна там кончета няма, напразно се взира в баира. И няма гласецът на мама, в очите сълзите напират... Той има любов към земята! За дните бурливи, нелесни наследство богато - децата и своите искрени песни.

* * *

СВЕТЪТ

Забързани към свойте милиони, с души без чувства за вина и срам. В сърцата им живеят сякаш гноми от преизподнята на адов храм. Човеците към слънцето не гледат. В очите нямат Бог и светлина! Не зрее във душите им надежда, а само страх и мраз, и тъмнина... Светът към пропастта се е затичал с една и съща ненаситна страст. Не го вълнува цвят и песен птича, а златото на пагубния бяс... Изтляха учени и философи с мечтите за един възвишен свят. Поетите във нежните си строфи го виждаха сияен, в благодат.

Светът ще се оправи. Той е болен! Един нов Данко ще разкъса гръд, ще го измъкне пак от мрака долен любов да му даде и светъл път...

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

Стефан СТАНЕВ

7

...Не бяха изминали и два месеца от началото на учебната година (тя започваше на 1 септември), когато в края на октомври избухна унгарската революция, наричана още въстание или "унгарските събития". Искрата пламна от студентска демонстрация пред парламента в Будапеща срещу изучаването на политически дисциплини в университетите и въобще срещу съветския тип социализъм, насаждан и в Унгария, срещу липсата на свобода, демокрация и срешу репресиите на тамошната Държавна сигурност. Въстанието бързо обхвана цялата страна, стигна се до въоръжени сблъсъци и нахлуване на съветски танкове... За около двайсетина дни, колкото продължиха бунтовете, загинаха няколко хиляди унгарци и съветски войници, десетки хиляди имигрираха в чужбина.

Комунистическите режими в другите социалистически страни веднага предприеха съответните мерки, за да не се повторят тези събития и при тях. Като превантивна мярка v нас започнаха арести, изселвания, изпращане в Белене и в други лагери на неблагонадеждни и вражески настроени елементи, а от висшите учебни заведения бяха изключени няколко стотин студенти с "лош произход" или лични антипартийни прояви с презумпцията, че те могат да предизвикат и у нас (не дай Боже!), подобно на унгарските студенти, демонстрации и бунтове срещу властта.

Въпреки предпазните мерки "мероприятието" с изключването на студентите да се проведе бързо и тайно, новината се разчу, в аудиториите и семинарните зали се възцари тежка и напрегната атмосфера. По време на лекции в аудиторията влизаше някой от администрацията с папка в ръка и прочиташе имената на студенти, които незабавно следваше да се явят в ректората. А там им съобщаваха, че от днес повече не са студенти и до вечерта трябва да напуснат София. Без повече обяснения и с предупреждението да не разгласяват заповедта сред колеги и познати, защото в

противен случай... Напрежението и потискащата атмосфера се пренесе и в мензата, веселата и шумна глъчка сякаш секна, по масите мълчаливо се хранеха студенти с угрижени и умислени лица, чуваще се само дрънкането на посудата в кухнята и на празните алуминиеви чинии, оставяни след ядене на шуберите.

На последната маса в дъното, както преди, сядаха да вечерят доскорошните провинциален град. Страхът и напрежението от случвашото се тегнеше и над тях, закачките и усмивките изчезнаха от липата им, а когато една вечер Иван не дойде на масата, макар че никой не изказа гласно опасенията си, всеки си мислеше за най-

Вместо Иван, като се оглеждаше предпазливо, към масата се приближи непознат студент и някак съучастнически запита:

– Вие ли сте приятелите на Иван Караиванов? Жоро, Пешо, Румбата... Той ме помоли да ви предам под секрет, че са го изключили от института и са го предупредили веднага да напусне София. Повече полробности не знам, а и вие не разгласявайте много-много новината. Все едно, че не съм ви виждал и не съм ви съобщавал нищо - все тъй малко нервно и припряно каза непознатият и побърза да се отдалечи и да изчезне сред студентското множество в мензата. На масата настъпи гробна тишина, най-лошите предчувствия се бяха сбъднали, Иван наистина е бил

ОКТОМВРИ 1956-ТА

изключен от института! Защо?

Иван Караиванов беше отличен ученик и най-добрият математик в гимназията. Нямаше задача в учебниците и сборниците, която да го затрудни, нещо повече, често пъти намираше нестандартни пътища за решаването им. Това особено много впечатляваше и радваше учителя им по математика, който се гордееше с него и свойски го наричаше "колега". Иван канлилатства в една от най-престижните и най-желаните инженерни специалности в Машинно електротехническия институт, за която напливът беше голям, а приемът малък, и се класира сред първите трима в списъка с пълен бал. Никой от учителите и съучениците му не се съмняваше, че той ще е бъдещ известен инженер или научен работник. И сега този рядко талантлив и способен младеж беше изключен от института. За какво? - Заради баща му – донесе новината месец

по-късно Жоро, който си беше ходил за дватри дни в техния град.

Бащата на Иван, Петър Караиванов, уважаван и почитан учител, беше известен със своята принципност и нетърпимост към всяка проява на насилие и несправедливост, реагираше остро и безкомпромисно, без да пепи басма и на силните на леня.

 След като съветските танкове нахлули по улиците на Будапеща - продължи Жоро, – той публично изразил възмущението си от тази брутална военна намеса и... А Иван веднага са го прибрали в казармата, не ка-то редовен войник, а в трудовите войски, трудовак. Това научих от нашите, срам ме е да го кажа, но не посмях да се обадя и да разговарям с другаря Караиванов. Само го мярнах веднъж на улицата, угрижен, тъмен като облак.

В трудовото поделение на Иван, както и във всички други трудови казарми, войниците бяха неграмотни или полуграмотни цигани, турци и български младежи, които, според преценките на властите, са с неблагонадеждно семейно минало или самите те с хулигански и антипартийни прояви. Между трудоваците имаше кротки и свестни момчета, които

мълчаливо изпълняваха нелеките си трудови норми и не създаваха проблеми началството и на другите войници, но имаше и тарикати и злобари, които тормозеха и издевателстваха над другите, особено над новобранците. Така беше и в поделението на Иван. Тарторите от "старите пушки" (ако изобшо в случая може да се използва този жаргонен израз. тъй като трудоваците нямаха оръжие) бързо разбраха, че новият не е от техните, е някакъв студент, многознайко, и издевателствата над него започнаха още първите седмици от службата: пращаха го да им купува цигари с негови пари, да им обяда и вечерята и други подобни, което майка му изпадна в тежка депресия и едва че знаете – повтори пак той, сякаш се следващите по-груби и унизителни техни единственият им син, те много го обичаха, "заповеди": да върши най-черната и найтежка работа, да чисти и мие тоалетните и какво ли не още. Веднъж дори го накараха да отиде и измие с четка зъбите на свинятамайка... Възразяваще ли, или отказваще да се подчини, следваше малтретиране и заплахи за още по-тежки "наказания". Така продължи месеци наред, накрая той не издържа, оплака се на началниците и те уж наказаха нещо злосторниците, но още същата нощ му метнаха едно одеяло и го пребиха от бой. Боят, още по-жесток, се повтори и след второто му оплакване и това съвсем го отчая и озлоби. Издебна един от биячите, зъл, но иначе физически слаб пиганин, и му нанесе няколко тежки удара с дръжката на лопатата.

- Ако още веднъж ми посегнеш, ще те убия, така да знаеш! – закани му се той и го свят. фрасна още веднъж с лопатата. Циганинът изскимтя като куче от болка и побягна.

След тази случка нещата сякаш се поуспокоиха, побойниците го гледаха

злобно, но не го закачаха. "Взеха ми страха - казваше си Иван. - трябваше по-рано да

се опра на някого от тези мангали. Лъжеше се. Видимото примирие беше измамно. По време на една обедна почивка в сградата, където работеха, в отсъствието наблизо на началници, 5 – 6 души се нахвърдиха внезапно върху него, запушиха му устата, съблякоха го гол, затиснаха му ръцете и краката и един грозник с физиономия на дебил и големи жълти зъби като на кон брутално го изнасили под насърчителните и подигравателни подвиквания на другите. Когато втори се готвеше да стори същото, с неистови усилия Иван успя да се отскубне от насилниците си и с размътен поглед, освиренял като звяр, изрева страховито, нанесе силен юмручег удар в лицето на един, срита в слабините друг и преди отново да се нахвърлят върху него, се затича и скочи от петия етаж на строящата се сграда. Ако долу на това място сутринта не бяха изсипани няколко

самосвала пясък, той неминуемо шеше

да загине. Пяськът го спаси, но получи

разкъсване на черния дроб и далака,

няколко тежки фрактури на крайниците и

Седмица и повече в болницата лекарите

се бориха за живота му. Оживя, ала остана

полуинвалид, единият му крак беше с 5

- 6 сантиметра по-къс от другия, силно

накуцваше и се движеше бавно с бастун,

състари се, косата му съвсем побеля и

усмивката изчезна от липето му, затвори

се в себе си, избягваше срещи и разговори

със старите си приятели и познати. Научил

за случилото се в казармата, баща му,

който и без друго съзнаваше своята вина

гордееха се с него, радваха се на успехите му

и възлагаха големи надежди за бъдещето му.

Иван и съучениците му от последната маса

с нови приятели, зачестиха срещи с колежки,

влюбвания... Животът и младостта искаха

своето. Виждаха се и се срещаха случайно,

разменяха набързо по някоя друга приказка,

ставаше дума и за Иван, а по време на

ваканциите, когато си идваха в родния край.

понякога го зърваха и плахо се опваха да го

заговорят, но той само кимваше с глава и

без да се спира, продължаваше да куцука

приведен, умислен, сякаш чужд на околния

Междувременно година-две след

унгарските събития на много от изключените

студенти им разрешиха да продължат

образованието си, но Иван не можеше

Тежко понесоха вестта за случилото се с

И изведнъж всичко, всичко се срина!

други контузни рани.

и не можеха един без друг, караха я някак с нейната пенсия по болест и ниската заплата на Иван като чиновник във финансовия отдел на общината. Годините минаваха, някогашните приятели от последната маса в мензата завършиха и се пръснаха в различни гралове на страната, създадоха семейства, депата им пораснаха, единствено Иван остана сам. грижеше се за старата си майка и куцукаше всеки ден от тях до финансовата служба в

да се върне, здравето и физическото му състояние не позволяваше, нямаше и средства. Не можеше да продължи и задочно, защото ежедневно трябваше да

се грижи за майка си, с тежка форма на

случило се двамата още повече се сближиха

диабет и куп други болести. След всичко

Приятелката му от ученическите години след изключването и повикването му в казармата престана да му пише, не отиде и нито веднъж да го види в болницата. Тя беше мило и добро момиче, но силно зависима от баща си, виден партиен функционер в града, който изигра най-голяма роля

за отчуждаването й от Иван. Говореше се, че тъкмо той е причината и за изключването му, той е подписал отрицателния отговор на циркулярното запитване "отгоре", съгласно с предприетите чистки, може ли лицето Иван Петров Караиванов да остане студент, или не. Няколко години покъсно тя се ожени, баща й зае висок пост в Окръжния комитет на партията и цялото им семейство се премести да живее в окръжния град.

На 24 май 2006 г. техният випуск 1956 г. честваше 50-годишнината от завършването на гимназията. Събитието беше радостно и вълнуващо, среща на някогашни съученици и приятели, сега възрастни мъже и жени с деца и внуци, много от които не бяха се виждали от преди 5 десетилетия и не можеха да се познаят. Възклицания, целувки, прегръдки, потупвания по гърба, разговори на висок глас и взривове смях. Тук бяха и някогашните студенти от последната маса в мензата,

които, както някога, пак седнаха заедно. Когато първоначалната възбуда и емоции попреминаха, дойде време за аперитива, тостовете и по-спокойните разговори.

Надявах се, че Иван все пак може би ше дойде – каза Пешо, като продължаваще да поглежда от време на време към входа

 Иван почина преди няколко месеца – каза с глух глас Любо от съседната маса, който чу думите му. – Мислех, че знаете... След пенсионирането си преди 3 години той съвсем закъса със здравето, нямаше кой поне отчасти да се грижи за него, майка му, лели, чичовни – всички измряха, елни от братовчедите му са в чужбина, други и тежко понесе изключването му от във Варна ли, в Бургас ли... Постъпи чисти обувките, да им дава десерта си от университета, получи инфаркт и почина, а в старчески дом и там почина. Мислех, извиняваше за тъжната новина.

> Никой от тях не знаеше и бяха шокирани от чутото, мълчаха с наведени глави, един запали цигара, друг отля от чашата си, изпи на екс остатъка и се прекръсти, трети триеше нервно челото си с ръка...

- Нямаше ли в този град някой, който да помогне и да се погрижи за Иван, да в мензата. Мина година, компанията им направи нещо за него! – каза просълзен и се разпадна, всеки потъна в своите лични на пресекулки Петър. проблеми, завърза нови познанства, сдоби се

-Нямало е! – възкликна скръбно и укорително Жоро, най-добрият приятел на Иван от гимназията. - А ние?! Вие нали бяхте все на големи служби. Пещо две години депутат, Весо заместник- министър, Симеон областен управител, Румбата върти бизнес за милиони...Не изключвам и себе си, макар че в сравнение с вас аз бях само един скромен строителен инженер. – И като помълча, тихо допълни: - А Иван беше нещо много повече от всички нас. Сети ли се някой за него, къде бяхме?!

На масата продължаваще да тегне тежко мълчание, а наоколо веселата глъчка и доброто настроение бяха в разгара си.

Добри БОЖИЛОВ е интересен случай в нашата литература. Роден на 6 октомври 1975 г., завършил УНСС през 1999 г., със зачислена, но неосъществена докторантура в СУ "Климент Охридски", изявен IT предприемач и играч на пазара на крипто валута, той демонстрира интерес към медиите, където се изявява като редактор – "Банкеръ", главен редактор – "Инфо Уик" и издател – вестник "Коментари", а след това и към прозата.

Първо привлича вниманието на читателите с политическата сатира "Гай Балоний", завършена в Банкя на 10 март 2013 г., малко след оставката на първия кабинет на Бойко Борисов на 21 февруари с.г., а след това разбива вратата на статуквото и мълниеносно се настанява в тясното и запълнено вече поле на най – четените ни автори. Редом до Антон Дончев, Александър Томов, Теодора Димова, Стефан Кръстев, Богдан Русев, Радослав Парушев, Георги Господинов, Леа Коен, Людмила Филипова, Калин Терзийски...

Да си популярен и обичан писател в България е съдба и бреме. Нужен ти е талант, но и характер, не само да се утвърдиш, но и да се развиеш, да създадеш значими, харесвани и четени книги, с които дълготрайно да спечелиш читателската обич. Но и да си браниш собствените интереси, най – вече при сложните и комплицирани отношения с издателите, при редактирането и коригирането на текстовете ти, а и при най – деликатния и взривоопасен етап от договорните отношения, свързан със заплащането на писателския труд.

Божилов бързо стана известен, но веднага разбра, че е ограбван от издателство "Лексикон", че не му се изплащат очакваните хонорари, че е използван. Предприе отчаян ход със създаването на електронен магазин, тръгна сам да си издава книгите, опита чрез блога си да предлага безплатно част от своите творби в електронен вариант, начинание, което трябваше бързо да приключи заради очакваните съдебни санкции от издателството...

цеприятни факти, защото те са част от на събитията като едновременно със и защото съпътстват книгоиздаването славянобългарска" ще се води рускоу нас, макар и не в такъв драстичен и турска война, в която един от предсташумно – скандален аспект. Божилов опипа литературната ни почва с "Гай Балоний"(2013 - 2016), "политическа сатира в реално време" в две части. Сега като четем романа, написан на базата на натрупания от него журналистически опит, се смеем от сърце, нали така човечеството се разделя със своето срамно минало, но преди девет години със сигурност не ни е било до усмивки.

г., пълнехме площадите и гневно кре- да си затваря очите и за жестокостите щяхме срещу високите цени на тока, и извращенията му, свързани с Народкоито доведоха до падането от власт на ния съд, смазването на опозицията, Борисов. "Гай Балоний" е писана по горещите следи на събитията и излиза по коопериране, силната зависимост от едно и също време с "Варварите" на Ев- СССР, отстъплението по националния

Целта на Божилов е еднозначно ясна

- да разобличи и осмее некадърното и корумпирано правителство на боянския хитрец и популистки феномен Бойко Борисов, но и да разкрие нелицеприятния лик на цялата ни политическа класа. Зад умишлено преиначените фамилии и длъжности всеки ще познае главните действащи лица на политическото ни театро – от Борисов и Първанов до Доган, Сидеров, Симеон Сакскобургготски, Сашо Диков, Николай Бареков, Станишев, Меглена Кунева, Яне Янев, Симеон Дянков, Сергей Игнатов, Вежди Рашидов, Цветан Цветанов, Румен Овчаров, Цецка Цачева, Божидар Димитров, Лиляна Павлова, Николай Младенов, Трайчо Трайков, Алексей Петров и Николай Колев - Босия.

Хуморът на Божилов е груб, но функционален.Той знае, че не е сатирик от класата на Алеко или Чудомир. Неговата цел е много по-скромна и тривиално-прагматична – да разголи и изобличи със сарказъм и сурова ирония нашите управници, да покаже истинския им облик на тарикати и манипулатори и да заостри вниманието на обикновения човек за кого ше гласува и ше окаже ловерието си

Същевременно днес оптимизмът на автора на хумористичната хроника за първото падане от власт на Борисов звучи малко пресилено, тъй като в действителност не стана това което искахме – изчезването на балона Борисов от сцената, а което трябваше да

Направил първата копка със сатирата, Божилов смело и екстремно се впуска в най-голямото приключение в живота си, създавайки знаменитата си трилогия "Задругата" (2019 – 2021). Тя се състои от романите "Заветът", "Изгореният" и "Сказанието", чете се с непресекващо внимание и интерес, увлича, провокира, шокира, но не те оставя безучастен, докато не затвориш последната страница на епоса. С нея и с романа "Девети" (2021) Д. Божилов налага своята версия и визия за това как трябва да се интерпретира и представя българската история.

Най-общо за него родното ни минало е нужно да се експонира завладяващо, с патриотична нотка, емоционално, стегнато, като неспирен екшън, с много динамика и напрежение, с ярки, едро щрихирани образи, със смело вкарване в обръщение на хипотези и трактовки, които звучат меко казано стряскащо и предизвикателно...

С поставянето на българската съдба в общоевропейски контекст, при което е Умишлено акцентувам на тези нели- напълно възможно синхронно развитие създаването на Паисиевата "История вителите на задругата Иван - ще се издигне до чин полковник, ще се ожени за незаконно родена княгиня Галина Ростиславова и ще стигне до гвардията и обкръжението на империатрица Екатерина Велика...

Ако се обърнем пък към романа "Девети (2021) ще установим, че Божилов е привърженик на онова, социалистическо, време най-вече заради подобрения Тогава, през ранната пролет на 2013 живот на обикновените хора у нас, без национализацията, насилственото гений Дайнов, което е симптоматично. въпрос и непрекъснатите боричкания във високите етажи на властта.

Живков, бързо издигнал се в нова Врачански. България и неин символ, има мисия гулят, цар Борис III е станал генерал Никола Гешев – полковник Салински...

Стигнем ли до фентъзито "Селфи" Нютон, Айнщайн и Хокинг, до които да изгрее свободата и над България... застава една Истинска и жива Батая, ще асимилираме селфито не като правене на лични снимки, а като процес по съживяване на важни фигури, които под годините за възраждането на родината маската на андроиди преминават през ни и че тази по същество масонска ложа процес на богоподобие, за да открият се заражда 204 години преди появата на българската следа в религиозните мотиви от творчеството на Леонардо Да

Очаквано изненадата е свързана с Боянската църква, изрисувана от майстор Василий, чиято дъщеря Катерина бяга от България след битката при Варна, в та "Задругата" е силна и завладяваща която загива крал Владислав III Ягело на 10 ноември 1444 г., за да роди ренесансовия гений, създал шедьоври на изобразителното изкуство като "Мона Лиза" и "Мадоната с младенеца"...

Съзнателно съсредоточавам вниманието си върху неговата трилогия, тъй като тя е и най-физиономичната и популярна авторска работа, а и защото задава модела на исторически роман бестселър, който Добри Божилов продължи да примамва Божилов и в бънеизменно следва.Тя е написана вещо деще – когато излезе "Приключенията и вдъхновено, с познаване на факти, на младия Соло", това ще го разберем герои и събития. Но Божилов не създа- скоро. Тази сага в две части е писана ва хроника-възстановка на миналото. през 2013 г., пет години преди поява-Той подхожда към историята като към та на филма на Рон Хауърд – "Соло: кладенец, от който вади съкровища и История от "Междузвездни войни" и предизвикателни концепции и визии, е личната гледна точка на писателя за с които станаха световно известни Дан Браун и Борис Акунин.

Горещият му патриотизъм го кара да види българската съдба като част от европейския процес, като нашето възраждане се обвързва с цикличните руско-турски войни, с парирането на опитите на Франция и Англия да помагат и пластичен. на Османската империя, с прокарването на мрежа от шпиони и подставени лица, които могат да срещнат бащата на Моцарт и двете му деца, да печелят нагласени търгове в Солун, да стигнат до дворовете на Екатерина Велика и нужда от подобни творби. Мустафа III и да подготвят поп Стойко Владиславов за бъдещ национален ли-

Същевременно се оказва, че Тодор дер, известен като епископ Софроний

Тази съдба се ръководи от митичната да открие скритото царско злато в Задруга и нейните дванадесет братя – Петлюкската пещера край село Гур- по подобие на дванадесетте апостола, които регулярно се събират на тайни Калинов от КГБ, а негова дясна ръка е заседания в пещерата Дяволското гърло и които, прокарвайки модела "Преклонена глава сабя не я сече" стимулират (2021) ще трябва да преглътнем пъте- населението да произвежда, да трупа шествия из Галактиката, научни екс- знания, опит и богатство, смелост и перименти, възкресяване на гении като дръзновение, докато настъпи момента

> Малка подробност е, че задругата е създадена през 1395 г. от цар Иван Шишман, със задачата да работи през първата й посестрима в Шотландия...

В такива случаи замаяният читател постъпва като ревностен християнин през Средновековието - "Абсурдно е и затова вярвам!" и чете в захлас страница след страница, докато стигне финала на сагата. А в нея Роксана се оказва не само съпруга на наемника Гюнтер - Рене Исмаил бей, господарят на Рила, но и далечна потомка на Мария, последната българска царица и съпруга на Иван Шишман, от чийто син Кунчо на загиналия й първи мъж води потеклото си Апостола на свободата ни Васил Левски!

Защо да се учудваме тогава, че в "Сказанието" тайната дъщеря на хан Аспарух Пресияна се омъжва за франка Мартел и от брака им се ражда не кой да е, а самият Карл

Няма да навлизам в повече подробности, няма да подлагам на анализ и експериментът, който Божилов прави с правилата на родната ни граматика и правопис, само ще констатирам, че е необходимо достатъчно самочувствие и сила, за да лансираш подобни тези и практики и да заставаш зад тях

Ше отбележа, че с всичките си условности, слабости и парадокси трилогиясага, най-доброто постижение за Добри Божилов и определено е свежа и нова дума в развитието на българската историческа проза. Самият факт, че читателят повярва на Божилов, последва го и гласува с парите си за неговата визия за родната история доказва, че писателят е бил на прав път, че от подобно четиво българинът е имал голяма потребност.

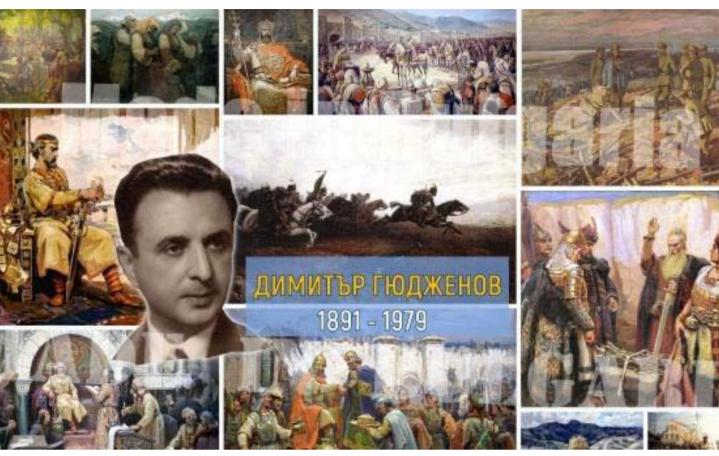
Дали високо вдигнатата летва ще приключенията и съдбата на легендарния авантюрист Хан Соло и неговият култов кораб "Хилядолетният сокол"от епопеята на Джордж Лукас "Междузвездни войни" (1977 – 2019). А за да се мериш с него, наистина трябва да си не само смел, но и достатьчно талантлив

С тези си редове искам да вдъхна увереност на прозаика и да му пожелая попътен вятър - по магистралата – смело напред! Защото е ясно – литературата ни и ние като нейни почитатели имаме

Борислав ГЪРДЕВ

ДИМИТЪР ГЮДЖЕНОВ – ХУДОЖНИКЪТ ОТ УЧЕБНИЦИТЕ ПО ИСТОРИЯ

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

преди дни по повод рождението му. А Велики, цар Иван Асен II, въстанието това време темата за Априлското въста- Професорът обхождаше внимателно аз си спомних една интересна среща на Асен и Петър, Ботев на козлодуйския ние, на което предстоеше 100-годишнив Пазарджик (именно в Татар Пазар- бряг, Бенковски на Оборище, Епопеята на, шестваше като водеща в обществото джик е роден неговият баща Атанас "Шипка"... Още като студент Гюдженов ни. Както разбрах, именно на Гюдженов Гюдженов е роден през 1847 г.). Заедно сътворява впечатляваща батална жи- ръководството на Историческия музей със своя братовчед Стефан Андонов изписват черквите "Св Иван Рилски" (1864), Св. св. Константин и Елена" (1865), "Св. Марина" в Пловдив и др. Известно време работи с един от най-ярките представители на възрожденското изобразително изкуство – Станислав нерядко е гостувал по различни Доспевски. От бащата Атанас ще на- поводи. Спомените ме връщат към следи своето голямо дарование и синът едно от последните му посещения Димитър. Той пък е роден на 26 януари 1891 г. в Стара Загора. Под влияние на 1975 г. По навик се отбивах в Исбаща си поема неговия път. През 1915 горическия музей, който тогава г. завършва с отличие при проф. Цено Тодоров Художественото индустриално училище (днес НХА), а през 1913-1914 г. учи два семестъра в "Екол де Бозар" в Париж – Националното училище за изящни изкуства. Израсъл в значителна степен професионално и интелектуално, от 1920 г. е професор по рисуване в Арнаудов, увлечени в разговор Художествената академия. От 1933 до 1945 г. е военен художник при Щаба на армията. Зографският му талант е впе- Гюдженов. Неговото лице ми бе чатляващ и в рисуването на икони и сте- добре известно от някои негови понописванията на православни църкви пулярни картини. Щом разбра, че из цяла България – катедралните хра- съм учител, се обърна любезно към мове в Пловдив, Велико Търново, Стара мен, разтвори няколко албума с Загора, Светия синод... Неслучайно е някои от най-значимите му творби. заслуженото му признание - назначава- Приветлив и общителен човек, с нето му като патриаршески художник топло и добронамерено изражение. при Светия синод (1962-1965 г.). Умира на 25 август 1979 г. в София. Делото на Димитър Гюдженов е цяла епоха в родното изобразително изкуство. Картините му оформят визуалната представа на поколения българи за историята, бита и народопсихологията ни. Още от средата на 20-те години на миналия век картините му са високо оценени. "Платната на Гюдженов – казва през 1925 г. Сирак Скитник – са възвръщане на нашата историческа живопис. Педагогът, учи-

телят, ще видят в тях ценен помощник

в работата си, а аз бих искал да видя

събудения художествен интерес към

миналото ни." Достатъчно е да си при-

помним историческите му творби, въз-

кресяващи национално-значими съби-

9

и Първата световна войни.

Името на този майстор на четката е свързано и с Пазарджик, където в нашия град – през октомври се помещаваше в изключително скромна едноетажна къщица до Синагогата, сгушена до по-високите сгради. Обикновено отивах там за някоя справка с историците за книги. Но заварих там колегите Димитър Жлегов и Александър непознат пришълец. Представиха ми го. Така се запознах с проф.

Заразлиства пред нас донесените албуми, насочваше вниманието ни към интересни цветни копия на картините и казваше, че не е тръгнал из страната да търгува. "Аз – казва - слава Богу, съм направил някои работи през живота си, които лично мен ме удовлетворяват. Пък и хората ги харесват. Не ми трябва тепърва слава. Радвам се, че картините ми допадат на хората. Вече съм в напреднала възраст, но се старая все още да поработвам по малко. Това все пак ме поддържа – като самочувствие и най-вече като здраве. Човек винаги трябва да се стреми да прави нещо свястно, за да е полезен и на обществото..."И докато говореше, отгърна една доста внуши-

Немислим е светът на родното ни тия и велики личности – Аспаруховата телна картина, обвита с бяла хартия. изобразително изкуство без стойност- конница, Златният век на българската Като я разкри, пред погледа ни оживя в Те ни пренесоха назад във времето, в ните и вдъхновяващи платна на Дими- писменост, портретите на хан Кубрат и пленителни блажни бои обявяването на тър Гюдженов, за когото си спомнихме хан Омуртаг, княз Борис I, цар Симеон Априлското въстание в Брацигово. А по вопис, когато върви по бойните полета е поръчало да обезсмърти героичния на Балканската, Междусъюзническата подвиг на въстаниците от Брацигово в славната Априлска епопея. И това от стая в стая, но не откъсвах очи от

шахме захласнати необичайния гост, чудо! Да сте живи и здрави!..." не откъсвахме погледи от него. Усещах едно невероятно удовлетворение, че този ден ме удостои с толкова интересна непредвидена лична сцена и дълбоко среща. В същото време ме впечатлява- в себе си усещахме скрито и приятно ше и голямото уважение, което изпитваха домакините към Димитър Гюдженов. рождението на Димитър Гюдженов, Нямах представа какъв е сценарият за няма как да не си спомним, че той живепребиваването на този наш живопи- еше с миналото и настоящето на нашия сец, но Сашо Арнаудов му предложи град и го чувстваше като свой роден да се запознае с Етнографския музей, и близък. Негови оригинални работи където се намира една от най-богатите като "Страхил войвода", "Бенковски в етнографски сбирки в страната – и Белово", портрет на Димитър Бояджиев всичко в тази съкровищница е събира- са в златия фонд на нашия музей и ХГ но грижливо и компетентно подредено "Станислав Доспевски". от неговия грижовен уредник. Затова Сашо посрещаше с невероятен трепет

и вълнение стотици посетители и гости от страната и чужбина в тази сакрална обител, която се бе превърнала в негов втори дом. Още с влизането ни Сашо се вживя в ролята на домакин и в изражението му се долавяше гордост и намерение да покаже богатството на нашия край пред заслужилия гост от столицата. Салонът на приземния етаж ни посрещна задрямал в обичайната си тишина. Нашето пристигане обаче сякаш го събуди за живот

април 2022

И той наистина се съживи. Първата грижа на Сашо бе да изненада Димитър Гюдженов с интересен подарък - побърза да връчи на професора новото издание на "Татар-Пазарджишката кааза" на Стефан Захариев, излязло на бял свят по повод 100 години от първото отпечатване на книгата през 1870 г. във Виена. Та нали именно домакинът бе един от ревностните инициатори за преиздаването й. Затова и му я връчи с дарствен автограф. Гостът прегърна изненадан книгата и благодари найсърдечно. А след това започна увлекателният разказ на учтивия екскурзовод, прераснал в атрактивно общуване из съседните стаи с безброй експонати. света на българския народен бит от миналото на Пазарджишкия край. всичко с любознателен поглед, гледаше изумен и учуден как Арнаудов е успял да издири, събере и приюти под този покрив толкова голямо народно богатство, голяма част от което отдавна е напуснало всекидневния ни бит. Вървяхме платно грабна всички ни в стаята. Слу- художника, който видимо бе развъл-

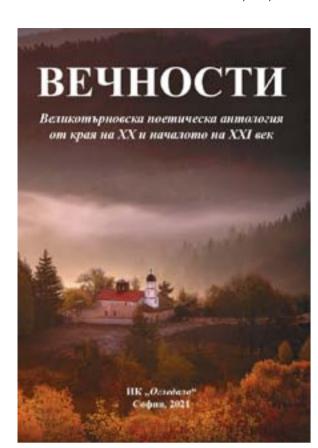
> нуван. Първият етаж предизвика порой от емоции в душата на госта. Наблюдавах го. Беше вече пламнал от едно неукротимо опиянение от видяното – всички тези неми и все пак говорещи експонати. Имах усещането, че нещо напира в душата му. Качвахме се по стълбите към втория етаж и той изведнъж, дълбоко замислен, се обърна към домакина, като да се разтовари от вълнението. Виждаше се, че е неочаквано поразен. И той възкликна: "Арнаудов, ти си си оставил тук сърцето, бе! Как можа да събереш и изложиш по такъв блестящ начин това наше богатство! Поклон пред този подвиг!"Сашо се сепна, изненадан от тези благодарствени думи на госта, мигом се изчерви като красива ябълка, но дума не можеше да отрони, притиснат от пословичната си скромност. Докато професорът още не можеше да озапти емоциите си. И продължаваше: "Много ви благодаря, че ме напра-

вихте съпричастен с това истинско

Наблюдавахме с Димитър Жлегов тая

Продрум ДИМОВ

ЗА ДВЕ ПОЕТИЧНИ АНТОЛОГИИ

"ВЕЧНОСТИ" – НОВА ВЕЛИКОТЪРНОВСКА ПОЕТИЧЕСКА АНТОЛОГИЯ

Антологиите, антологийното мислене имат своите привърженици и противници от немалко години насам (вж. началото на книгата "Фрагменти", БП, С., 1967 г., на Атанас Далчев). Все пак поради причини от литературен характер ще приемем, че антологиите са необходими и ценни особено днес, когато литературата промени своя облик, параметри и структури, когато паметта – литературна и общественоисторическа – бе изместена от други фактори, определящи настоящия дневен ред (в годините на т.нар. Преход). Да не забравяме, че наричат антологиите "микролитератури", "литератури в литературата" и пр., че поетическите (и не само) антологии играят "филтрираща" роля на всички литературни равнища, че служат за "огледала", корективи и оценители на текстове в даден, синхронен момент.

Във встъпителния текст на съставителя на този проект Владимир Шумелов "За антологията и антологиите" обширно е коментирана появата на днешната поетична антология "Вечности" след няколко такива опита през последните две-три десетилетия – къде по-сполучливи, къде не, вписването му в днешната регионална и национална българска традиция, в общия културен и литературен пейзаж на старопрестолния град (вече със статут на Историческа и духовна столица на България).

Антологията "Вечности" престоява доста години в писателското/ съставителско "чекмедже", не цяла "вечност", но толкова дълго, че през това време си отидоха от този свят много от поетите вътре, включително и редакторът на тази книга, поетът, писателят, журналистът и краеведът Христо Медникаров. Субективната селекция на Владимир Шумелов включва 37 имена на пишещи поезия от В. Търново и свързани с дълбоки връзки с града поети от три-четири поколения. Освен "регионална", донякъде това е и "национална" по характер антология. Авторите са представени

с различен обем стихове, както и с биографични текстове и снимки, без в случая антологията да налага оценъчни моменти, категоризиране и лимити, което е неминуемо в подобни издания. "Така или иначе – пише съставителят – подобна извадка не цели включването на всички дейци на писаното поетическо слово, свързали живота си със старата столица, а цели да даде представителна картина на случилото и случващото се тук-исега, да изтрие следите от непрофесионално отношение към художественото слово и книгата като цяло, личащи от предишни подобни издания". Дори само заради имената

и стиховете на поетите Янислав Янков, Снежана Иванова, Радко Радков, Николай Колев – Поета, Христо Медникаров, Ивайло Иванов и

др. издаването й си заслужава. А тук са и немалко талантливи представители на академическата общност от Великотърновския университет, млади имена. Една пъстра поетическа палитра, която очертава съвременния облик на поетическото във В. Търново, подава връзки между поколенията от известната Търновска поетическа вълна и днешната поезия, осъществява приемственост открива тенлении

приемственост, открива тенденции.

Сборникът продължава линията на съхраняване на литературната памет и архивиране на литературните артефакти в Историческата и духовна столица на България от последните десетилетия. След излезлият в две издания Справочник "Литературно Търново. Търновски писатели и книжовници от св. Теодосий Търновски до наши дни" (2019, 2020; с включени статии за 412 личности и 44 приложения; съст. Владимир Шумелов) настоящата Антология е още една крачка към запазване на тази памет.

.

"Вечности. Великотърновска поетическа антология от края на XX и началото на XXI век", съст. Владимир Шумелов, ред. Христо Медникаров, ИК "Огледало", С., 2021.

поетична антология ГЛАСОВЕ ОТ ТРАКИЯ - 3

ПОЕЗИЯ ПОД АЯЗМОТО

Стара Загора е един одухотворен град, в който традициите се пазят. Поезията продължава да живее тук по някакви неписани закони, да се ражда в центъра на Тракия, под Аязмото...

Когато говорим за традиции в литературата и изкуството, можем да се върнем векове назад и да се доверим на автентични исторически памет¬ници и разчетени текстове от II - III век след Христа! В Лапидариума на Окръжния исторически музей може да се види мраморен блок с рамка, където на старогръцки език е изписана почетна грамота, възхваляваща поета Никий от Августа Траяна, любимец на своите съграждани. Преводът на грамотата от старо¬гръцки е дело на професор Георги Михайлов.

През 1966 г. ст.н.с. д-р Христо Буюклиев публикува откритието в сборника "История на Стара Загора", Изд. "Наука и изкуство". Пак там Хр. Буюклиев пише за успехите на творците по онова време в живописта, театъра, спорта...

В Стара Загора гражданската и лирична нишка в поезията вървят ръка за ръка. Николай Лилиев извежда до съвършенство българската поезия. Следват го с не по-малък успех и другите ни поети-символисти: Вен Тин, Иван Хаджихристов, Иван Мирчев...

Веселин Ханчев издига лирич¬ното и гражданското мислене в лите¬ратурата ни на нов връх:

За да останеш, за да си потребен, за да те има и след теб дори, ти всяка вещ

и всеки образ покрай тебе открий отново и пресътвори...

Не са малко поетите, които следват Ханчевия пример. Непримиримият Михаил Берберов почерпи вдъхновение от трагичната история на родния град. Емблематичните му стихове и днес могат да се прочетат на мемориала "Бранителите на Стара Загора".

Прекрасни стихове, и тъжни, и лирични, и "сърдити" дори са посветили

на Стара Загора още редица творци на словото. Тези стихове са и сред най-добрите в националната ни поезия...

април 2022

Най-младите ни автори днес са по-разкрепостени, с по-голямо чувство за хумор, по-самостоятелни, не толкова клетвено влюбени. Всъщност те са различни и вървят по свои пътеки. Последните петнадесет години вече не се говори за приемственост и поколения в литературата. Интернет е едно свободно пространство, достъпно за всеки, където няма цензура. Членството в творчески съюзи изгуби сюблимното си значение. Но кой и с какво може да "обедини" творците в най-индивидуалното изкуство?

Свободата на издателската дейност и приливът на множество автори тревожи не малко "отговорни" хора. Как да се отдели зърното от плявата? Къде отиде

Поезията на Стара Загора се развива. Може би не толкова видимо, не толкова афиширано Преди няколко години беше възстановено Дружеството на писателите. Освен вестник "Литературен глас" отново излиза и списание "Птици в нощта"-два центъра за литература и обществен живот, които не отстъпват на централните литературни издания. Появиха се и няколко старозагорски литературни

критиката с нейната критичност?

Всеки подбор е субективен. Постарал съм се да представя класиците и творяшите лнес имена не само с найизвестните им и познати стихове, но и с други, които по сила се нареждат до първите. Включил съм нови поети с една или повече издадени книги. Запазих подреждането на авторите хронологично (възрастово) независимо от тяхната известност и литературно присъствие в момента. "Гласове от Тракия-3" обхваща повече автори от предишните "Гласове - 1 и 2". Така се разширява ветрилото, виждаме повече имена. Това издание дава попълна картина на старозагорската поезия. Читателите ще видат имена от последните години, които не са толкова популярни, но творят и живеят

Убеден съм, че Стара Загора ще остане и в идните години с другото си име - Градът на поетите. Добре е "Гласове от Тракия - 3" да започне с Петър Иванов - поборник, заточеник, издател, общественик, читалищен деятел, учител... Той е първия нов поет на Стара Загора след Освобождението, припознат за такъв от Иван Мирчев и Иван Хаджихристов. И заслужено пред името му стои великата дума Даскал.

септември 2021

21

Гласове от Тракия - 3, поетична антология, съставител Йордан Атанасов, Художник Нено Бакалски, предпечат и коректор:Кристина Божанова, Изд. "НЧ Даскал Петър Иванов", Стара Загора, 2021.

САТИРИЧЕН ДО БОЛКА

БОРИС ДИМОВСКИ

15 години без художника

...Пламен АНАКИЕВ*/ се оказа свръхактуален и сатиричен до болка! Това го разбрах още когато по не зная каква прищявка, и по какъв каприз зачетох книгата му отзад-напред. Всъщност – от четвърта, последна ~ корицата. Там черно на бяло, пардон, на бежово, е написано:

11

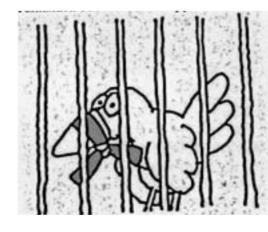
Стига с тия имекерии на пиари!
Стига с тия простотии на чалгари!
Стига с тия стари хватки
на мутри и на тъпи патки!
За да дойде отрезвяването,
Бойко бойкотирайте,
обойковяването!

Та... зачетох отзад-напред. Но, о чудеса! В последните няколко страници Пламен Анакиев е някак безобиден, та дори състрадателен с лафоризми, стил Радой Ралин:

След пандемии и политически коварства, ко ви потрябват

истински лекарства, не ги търсете само във аптеките, надникнете пак в книжарниците и в библиотеките.

ЗА този жанр трънчани-граовци

имат термин "заядотини". Е, това са част от тия стихове-наричания! Хрумките, имам усещането, че тия творби му идват отгоре, някак наготово. Но авторът е подготвен за тях:веднага ги привежда в стройна, макар и твърде артистична структура; стегнато, без излишни натрупвания и украшения! Но има, естествено, и безобидни "частушки":

На любовта сред разприте, капризите, загадките обичащият повече... се дави между капките. /"ПРЕДАРХИМЕДОВ ЗАКОН"

С помощ от Лукавия бе избран на мафията новият омбудсман. /"СЕРЕН ДИМ НАД ПРОКУРАТУРАТА"/ Намекът за избора на папата е прозрачен и през серния дим!

На места Пламен изпада в груб натурализъм: в "Свети Цветан Василев" например е разказана макар и вкратце цялото "падане~падение" на "светията", който става ктитор на манастир край Брезник:

Така без благия си попечител осиротя и нашата обител.

С това канонизиране дарителят е молепсан безпощадно и завинаги! За това допринася и сполучливото карикатурно изображение на художника на книгата Калин НИКОЛОВ.

Някои са завидно лаконични:

Изпусна влака към живот охолен И в паник-атака сви крак пред Волен.

На пръв поглед някои безобидни закачки побират съдържимото в себе си като яйца на квачки:

С аршин еднакъв и безпристрастност ясна тя, престъпността по всичките етажи мачка. Дори петлите взеха да й снасят, та хвана и стоножка в крачка. /"КОМИСИЯ АНТИМАФИЯ"

- като че ли вчера е писано! С каква лекота кацат на рамото/ не езика, де!/ и римите, и идеите! Находките сами го намират! По лаконизъм се мери с Радой, но като маниер и стил няма равен! Някъде удря с теслата, някъде жили като комар или пчела! Добра компания е с художника Калин Николов,

който не може да избяга от Б. Димовски, но успява да "уплътни" някои образи до отделно карикатурно изображение. В хармония с автора~пестелив, хаплив и ясен:

Дойде още един ден за мечтаната демокрация – Сашо Йорданов бе внедрен в Брюкселската плутокрация.

Някъде уцелва с опакото на дланта:

Хора за смях – под път и над път, с чувство за хумор – все по кът.

Политиците си сменят думите, както шофьорите гумите.

Най-силно ненавиждат го героя юмрук размахалите подир боя. /На Янко Янков/

Интересно е, че и двамата с художника често изпадат в буквализъм, но пък обобщенията им са на високо и дълбоко ниво! Има подхвърляния, които тежат от мисъл:

Наднорменото ни тегло е от самоизяждане!

Щом сме колонизирано племе и ГМО ще ядеме.

Каламбурите са по-рядко; на почит са четиристишията и кратките форми;

Какво ли чува косата от воплите на тревата? ------

Не загубиха, а закупих изборите.

Пламен Анакиев е с ясното съзнание за това какво и как пише; няма самочувствието на сатирик, нито на безумен смелчак. Реди ги, както ги чувства и мисли – с много плам и с неизменно весело-игриво предмостие. В предисловието признава, че много разчита на своя съавтор - умният и прозорлив читател!

Константин ЕЛЕНКОВ

Пламен Анакиев, У НАС, сатиричен дневник. Художник Калин Николов, И К "Огледало",

Роден е на 20 октомври 1925 г. в село Яврово. Завършва Художествената академия в София. Ученик на Илия Бешков. Работи като художник във вестниците "Труд" и "Стършел", редактор и художник е в Българската национална телевизия. Рисува на живо в предаването "Всяка неделя".^[1]

Съавтор на <u>Радой Ралин</u> в книгата "Люти чушки", която предизвиква скандал през 1968 г.

Димовски илюстрира над 200 книги

SO WAYKA TAYA

за деца и възрастни, сред които "Моля заповядайте" – епиграми от Радой Ралин (1966), "Невчесани мисли" от Станислав Йежи Лец (1968), "Мигове в кибритена кутийка" от Олга Кръстева (1970), "Весели народни приказки" (1974). Оформя театрални постановки като "Импровизация" от Валери Петров и Радой Ралин (1961), "Божествена комедия"

Депутат в Седмото Велико Народно събрание и в 36 Народно събрание. Умира на 26 март 2007 г.

от Исидор Щок (1967).

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел: 042/649-110, GSM 0888 790 135
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ
Красимира БОЖАНОВА
Издател: НЧ "Даскал Петър Иванов-1988"
Е-mail: lit_glas@abv.bg
Интернет страница: literaturenglas.com
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Печат: "ЛИТЕРА ПРИНТ" АД - Стара Загора *Не се връщати не се редактират материали*

УниКредит Булбанк Стара Загора

Не се връщ~~ат и не се редактират материа~~ли! Абонамент - само в редакцията

<u>Радой РАЛИН</u> - 100 години (псевдоним на Димитър Стефанов Стоянов) е роден на 22.04.1922 г. в Сливен. Завършва гимназия в родния си град (1941) и право в Софийския университет (1945). Редактор е в сп. "Славяни" (1945-46), във в. "Литературен фронт" (1946-49), във в. "Стършел" (1952-61). През периода 1961-63 г. е редактор в Студия за игрални филми, а през 1964-66 - в Студията за хроникални и документални филми, където създава поредицата документални киносатири "Фокус". Известен е като поет, сатирик, найизявеният епиграмист в българската поезия. По-важни поетични книги: "Стихотворения" (1949), "Войнишка тетрадка. Стихове" (1955; 1963; 1970; 1980), "Строго поверително. Хумористични стихотворения и разкази. С предг. от Илия Бешков" (1956), "Безопасни игли. Епиграми" (1960), "Лирика" (1965), "Личен контакт. Сатирични стихове" (1965), "Люти чушки. Народни епиграми" (1968; 1990), "Апострофи" (1980), "Избрани творби в 2 т." (1984), "Последен понеделник. Стихотворения" (1988), "Коило - галена трева. Лирика" (1989). Умира на 21.07.2004 г. в София.

<u>Радой РАЛИН</u>

<u>ШЕП-</u> ТЕЖИ

МИСЛЯ, КАК ДА СЪЩЕСТ-ВУВАМ.

НАЙ-БЕЗСПОРНИЯТ ОПТИМИЗЪМ Е

ВЯРАТА В ЗАДГРОБНИЯ ЖИВОТ.

НЕ ДАВАЙ ГРЪБ НИКОМУ, УЛЕСНЯВАШ ГО ДА ТЕ ЯХНЕ!

НЕ СТРОЙТЕ МЕМОРИАЛИ, В ИСТОРИЯТА ПРОТЕЗИТЕ СА НЕУМЕСТНИ.

НИТО ДА СЕ ПОКЛАНЯШ, НИТО ДА СЕ ИЗДИГНЕШ - ВСЕ ЩЕ БЪДЕШ МИШЕНА.

ПАМЕТНИК НЕ СЕ НАСЛЕДЯВА!

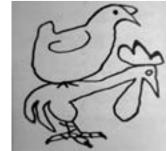
ПЕПЕЛТА - MACA ОТ БИВШИ АКТИВНИ ИСКРИ.

ПО ДРЕХИТЕ ПОСРЕЩАТ, ПО УМА НЕ МОГАТ ДА ИЗПРАТЯТ.

ПРЕД ГЛАДА -И ЛУДОСТТА ОТСТЪПВА.

СТЕПЕНИТЕ НА ЧОВЕШКИЯ СТРАХ ОБРАЗУВАТ СТЪПАЛАТА, ПО КОИТО СЕ ИЗКАЧВА НАСИЛИЕТО.

ЦАР ПИСАТЕЛ
- ВСИЧКИ
ХОРА СА
САМО В
РЪЦЕТЕ МУ,
АЛА ТОЙ НЕ Е
В РЪЦЕТЕ НА
НИТО ЕДИН
ЧИТАТЕЛ.

ТОЧНОСТ И ВЕРНОСТ

Далчев, Муратов и други преводачи на Федерико Гарсия Лорка

<u> Ботьо БУКОВ</u>

Този път става дума за превод на поезия — най-аристократичното от всички изкуства! Тъкмо поради това и до ден днешен то отчаяно търси своите жреци и своята собствена муза в Пантеона...

Някой от вас да превежда поезия? – Не ли? – Браво! Продължавайте да не го правите! Защото ако не сте повторно роденият в България Пушкин или Пабло Неруда (което е почти сигурно!), с какъв акъл смеете да ни ги претворявате на майчиния ни език?

Или още по-ясно — ако преводачът на поезия не е от ранга на превеждания поет, резултатът винаги ще бъде не добър.

Познанието на родния и на заучения език е само инструментът, за него няма да говорим. Нека обаче да подчертаем най-важното — за да пресъздадеш Шекспир, трябва да си Валери Петров! А ние — май че не сме нито единото, нито другото...

Просветва ми сега една мъдра мисъл, която гласи че когато превеждаме стихове, онова, което остава непреведено, е поезията. Оценявам ам-

бициите и напъните на всички мои колеги-преводачи и не ми е работа да давам конкретни оценки за постигнатия от тях творчески резултат. Само ще ви призная, че след прочит на световни класици, преведени на роден език, често се питам — това ли е великият поет еди кой си? Фатално разминаване на художествените стойности! Причината е ясна — толкова го можем!

Ако ли пък се захванем с превода на непреводима поезия, крахът направо ще е гарантиран:

"Я надуй, дядо, кавала, след теб да викна - запея песни юнашки, хайдушки, песни за вехти войводи —"

Е, добре – да кажем че сме се ангажирали и сме опитали да преведем този текст добросъвестно от български на чужд език. Какъв ужас! Чуждоземецът не ще престане да ни пита: "Какво е кавал и ако с него се свири, защо трябва да се надува като автомобилна гума? Няма ли млади инструменталисти във вашата държава, та се налага този кавал да бъде надуван от немощен старец? Що за песен е тая, в която вместо да се пее, се вика? Защо в стихотворението се възхваляват терористи? Защо главатарите на тия банди от злосторници са на преклонна възраст и т.н.?

Откажете се, колеги! Това стихо-

творение е само нашенско, създадено от българин за българина, и не подлежи на превод!

Тогава – какво? Да се отказваме ли въобще от художествения превод на стойностната национална и чуждоезична поезия?

В никакъв случай, даже напротив! И най-малкото, защото чрез поетичния превод българският поет си поставя свръхзадачи и сам се подлага на творческо изпитание, което води до усъвършенстване. Така че и най-скромният наш успех в художественото представяне на световните образци заслужава насърчение и признание.

Да кажа нещо и за верността на поетичния превод.

При всички случаи верността е поважна от точността, но много по-трудна за постигане. Тук вече става дума за свещенодействие. Нещо като тълкуване на словото Божие от равина - какво е искал на каже Бог, ала по една или друга причина го е изрекъл с недомлъвки или пък просто е забравил да го каже... За вярното пресъздаване на поетичните текстове на роден език е необходимо да си поет на квадрат. Един поет се въплъщава в друг поет. Един талант се предоставя доброволно и безкористно в услуга на друг талант. Висш пилотаж! Важни са не думите сами по себе си, а посланието и внушението! Истинският преводач на стихове, макар и да владее перфектно чуждия език, не превежда думи, а претворява поезия! Преводачът на поезия не е просто сянката му, а самият превеждан поет. Той не е засенченият и пожертвал се автор, а е съавторът на всяко преводно произведение. И дано не ви шокирам, но си мисля, че името на преводача на поезия трябва да стои като марка най-отгоре и върху заглавната корица да пише горе-долу така: "Ботьо Буков ви представя избрани стихове от

във тинята една трапчинка".

А после с цялото ми уважение и към преводаческото им дело, направих и моята интерпретация:

"Щом отминахме къпините, трънките, след тях тръстиките, за разкоша на косите ѝ аз ямка в тинята изрих".

Реагираха приятели. Но как така? От досегашния превод знаем, че тъкмо тя, в любовен екстаз, е изкопала с кока си трапчинка в тинята! Аз им отговарям кратичко — прочетете какво е написал Лорка!

С този пример се опитвам както да разгранича, така и да събера във фокус критериите за точност и верност на превода. Често верността на пресъздаденото се отклонява от точните думи в превода, но в много случаи е за добро.

Ето как изглежда този същия текст на руски, в преводи, направени от А.Гелескулаи и Анатолий ЯНИ:

"За голубой ежевикой у тростникового плеса я в белый песок впечатал ее смоляные косы".

"Сквозь кусты ежевики, Боярышник и тростник Твоею волос копною Я к мягкой земле приник".

"За кустами ежевики мною брошенная с жаром так, что косы разметались, в камышах она лежала".

Както виждате, точността на преводите спрямо оригинала е силно пострадала. Съветската преводаческа школа е "вярна", но на постулатите на социалистическия реализъм, който по отношение на преводната поезия означава "дописване на превеждания поет с бабуване и

разкрасяване" от страна на преводача. А пък родните ни преводачи в ония времена не можеше да не следват примера и да не се равняват по "постиженията" на съветските другари...

Моят превод на този пасаж от романса е по-точен. Разбирам предшествениците си. Фразеологизмът в андалуския говор "тата de pelo" би се оказал препъни-камък даже за сериозни испанисти. Преводът на Муратов и Далчев е "малко неточен", но за сметка на това, поетичен. Убеден съм, че понякога, според мярата на заложбите, ние, преводачите на поезия, можем да си позволяваме да "облагородяваме" световните класици.

Важното е да намерим баланса между точност и верност.

Ф. Г.Лорка". Размечтах се, но мечтите са за това, нали?

Наскоро препрочетох романса "Невярната съпруга" от Федерико Гарсия Лорка, претворен на български език от моите учители по превод Муратов и Далчев.

Paзлистих оригинала: "Pasadas las zarzamoras, los juncos y los espinos, bajo su mata de pelo hice un hoyo sobre el limo".

Ето техния превод на текста:

"Щом минахме безмълвно двама къпини, тръни и тръстики, коравият й кок изрови